

การแปรรูป"การรถไฟแห่งประเทศไทย" : กรณีศึกษา

นาย ฉัตรชัย อนันตกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-922-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016533

PRIVATIZATION OF THE STATE RAILWAY OF THAILAND :
A CASE STUDY

Mr. CHATCHAI ANUNTAGOON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

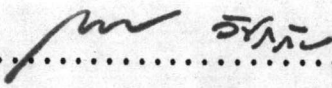
Chulalongkorn University

1990

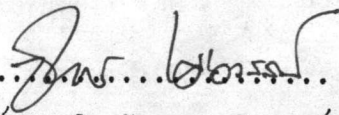
ISBN 974-577-922-9

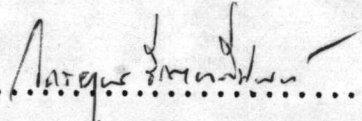
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การแปรรูป"การรถไฟแห่งประเทศไทย" : กรณีศึกษา
โดย นายฉัตรชัย อนันตกุล
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

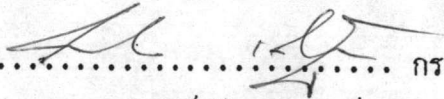

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.จิตตภัทร เกรียวรัตน์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นพัตน์ ไทยอารี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กก๊วย)

จัดพิมพ์โดย : การแปรรูป "การรถไฟแห่งประเทศไทย" : กรณีศึกษา (PRIVATIZATION OF THE STATE RAILWAY OF THAILAND : A CASE STUDY) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ไกรยุทธ ธีรยาศินันท์. 178 หน้า. ISBN 974-577-922-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการแปรรูปการรถไฟฯ ซึ่งได้ดำเนินการบางส่วนบ้างแล้ว เพื่อใช้ประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางในการดำเนินการแปรรูปขั้นต่อไปในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมหลัก ได้แก่ ขบวนรถดีเซลรางพิเศษ รถไฟฟ้าเหี่ยว และโรงแรมรถไฟ หลังการแปรรูปภาคเอกชนสามารถดำเนินการมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากกว่าการรถไฟฯ ดำเนินการ ส่วนกิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมหลัก ได้แก่ รถตู้เสบียงอาหารรถไฟ การทำความสะอาด และการรักษาความปลอดภัย หลังการแปรรูป ภาคเอกชนสามารถดำเนินการมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากกว่าการรถไฟฯดำเนินการเช่นกัน

การแปรรูปกิจกรรมบางอย่างของการรถไฟฯ น่าจะดำเนินการต่อไปได้ในอนาคต กิจกรรมหลักทั้งหมดน่าจะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ยกเว้นกิจกรรมขบวนรถสายทางแยก และขบวนรถสายชานเมือง ส่วนกิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมหลักทั้งหมดน่าจะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ เช่นกัน ยกเว้นกิจกรรมสถานีเชื้อเพลิง เครื่องจักรในโรงกำเนิดกำลัง การบำรุงรักษารถจักรไอน้ำ และการบำรุงรักษารถจักรชนิดต่าง ๆ

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

CHATCHAI ANUNTAGOON : PRIVATIZATION OF THE STATE RAILWAY OF THAILAND. THESIS ADVISOR : PROF. KRAIYUDHT DHIRATAYAKINANT, Econ. D. 178 PP.

The objective of this thesis is to study the privatization experience of THE STATE RAILWAY OF THAILAND. Privatization efforts of THE STATE RAILWAY OF THAILAND are analyzed and appreciated for their success or failure.

The result of the study shows that for the main activities such as special diesel trains, railway tours and railway hotel, the private sector can perform much more efficiently and effectively than the public sector after privatization. For supporting activities such as restaurant car, cleanliness and safety security, the private sector has also been more efficient and effective than the public sector.

The study concludes that in the future the main activities can be totally privatized to the private sector except separate trains and city-outskirt trains. Support activities could be partially privatized to the private sector except fuel station, machinery in the power engine plant, steam locomotive maintenance and other locomotive maintenance.

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างมากจาก ศาสตราจารย์ ดร. ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำในการศึกษาและตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ ด้วยความอุตสาหะวิริยะ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. จิตตภัทร เครือวรรณ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการศึกษา รวมทั้งรองศาสตราจารย์ นิพนธ์ ไทยอารี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ เป็นผู้ที่ได้กรุณาสละเวลาอ่านร่างวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาจากท่านอาจารย์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ และบุคลากรของกรรณไฟฟ้าแห่งประเทศไทยที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อและอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การศึกษานี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณสุนิสา ยิ่งสวัสดิ์ ที่กรุณาช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และขอขอบคุณ คุณสุทธิพงษ์ ทองสุข ที่ได้ให้คำแนะนำด้านเนื้อหา และขอขอบคุณ คุณจุฑามาศ โชติวิไลวิช ที่ได้ช่วยเหลือในด้านต่างๆ

คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แต่ พระคุณบิดา(ผู้ล่วงลับ) พระคุณมารดา ตลอดจนพี่น้องและน้องๆที่ติดต่อข้าพเจ้าตลอดมา หากมีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ฉัตรชัย อนันตกุล

พฤษภาคม 2533

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญตารางภาคผนวก	ซ
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
แหล่งที่มาของข้อมูล	4
วิธีการดำเนินการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2. กรอบทฤษฎีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและการวิเคราะห์	10
ความหมายของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ	10
รูปแบบของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ	12
หลักเกณฑ์การตัดสินใจในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ	16
สาเหตุการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย	27
3. นโยบายและเป้าหมายในการดำเนินกิจการรถไฟ	29
การควบคุมและบริหารกิจการรถไฟ	30
ประเภทกิจกรรมของการรถไฟแห่งประเทศไทย	34
ปัจจัยสำคัญของระบบการขนส่งทางรถไฟ	47
4. ผลการศึกษาการแปรรูปกิจกรรมหลัก	49
1. รถดีเซลรางพิเศษ	49
2. รถไฟนำเที่ยว	65
3. โรงแรมรถไฟ	72

5. ผลการศึกษาการแปรรูปกิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมหลัก	89
1. รถตู้เสียบี้องอาหารรถไฟ	89
2. การทำความสะอาดรถโดยสาร	99
3. การรักษาความปลอดภัย	117
6. ความสำเร็จของการแปรรูปการรถไฟฯ	129
ปัจจัยที่มีส่วนทำให้การแปรรูปประสบผลสำเร็จ	139
ปัญหาและอุปสรรคการแปรรูปที่ผ่านมา	141
7. ความเป็นไปได้ในการแปรรูปกิจกรรมใหม่	143
8. ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ	156
บรรณานุกรม	165
ภาคผนวก	170
ประวัติผู้เขียน	178

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงถึงประเภทของสินค้าหรือบริการต่างๆ	19
2.2 แสดงถึงรูปแบบของการจัดหา(Pattern of provision)	21
4.1 สถิติจำนวนผู้ใช้บริการนำเที่ยวของการรถไฟฯ ต่อปีงบประมาณ พ.ศ.2524-2530	68
4.2 สถิติรายได้จากการจัดนำเที่ยวของการรถไฟฯ ต่อปีงบประมาณ พ.ศ.2524-2530	69
4.3 จำนวนนักท่องเที่ยวประเภทไปกลับต่อเดือนของปีงบประมาณ พ.ศ.2531	70
4.4 จำนวนนักท่องเที่ยวประเภทค้างคืนต่อเดือนของปีงบประมาณ พ.ศ.2531	71
4.5 การแบ่งผลตอบแทนระหว่างการรถไฟฯกับเอกชนประเภทไปกลับ ปีงบประมาณ พ.ศ.2531	73
4.6 การแบ่งผลตอบแทนระหว่างการรถไฟฯกับเอกชนประเภทค้างคืน ปีงบประมาณ พ.ศ.2531	74
4.7 ผลการดำเนินงานต่อเดือนของโรงแรมรถไฟปีงบประมาณ พ.ศ.2526	77
4.8 ผลการดำเนินงานของโรงแรมหาดใหญ่ต่อปีงบประมาณ พ.ศ.2522-พ.ศ.2525	78
4.9 แสดงราคาค่าเช่า และค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประทีปซีแลนด์	80
4.10 ผลการดำเนินงานของโรงแรมเชียงใหม่ต่อปีงบประมาณ พ.ศ.2523-พ.ศ.2526	82
4.11 แสดงราคาค่าเช่า และค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินของบริษัท อีเบคอนอินเตอร์เทรด จำกัด	83
4.12 ผลการดำเนินงานของโรงแรมหัวหินต่อปีงบประมาณ พ.ศ.2521-พ.ศ.2528	85

4.13	แสดงราคาค่าเช่า และค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินของบริษัท ห้างเซ็นทรัลดีพาร์ตเมนท์สโตร์ จำกัด	87
4.14	แสดงราคาค่าเช่า และค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินของบริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด	88
5.1	ผลการดำเนินงานต่อเดือนของการขายอาหารปิ้งประมาณ พ.ศ.2525 จำนวน 44 คัน	93
5.2	ผลการดำเนินงานต่อเดือนของการขายอาหารปิ้งประมาณ พ.ศ.2526 จำนวน 44 คัน	94
5.3	เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของการรถไฟฯกับค่าสัมปทาน ที่ได้รับ	96
5.4	เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของการรถไฟฯกับค่าสัมปทาน ที่ได้รับ บาทต่อชบวนต่อเดือน	98
5.5	ค่าแรงงานของคณะกรรมการทำความสะอาดที่เชียงใหม่ปีงบประมาณ พ.ศ.2526	102
5.6	ค่าแรงงานในกรณีคิดตามค่าจ้างขั้นต่ำ ปีงบประมาณ พ.ศ.2526	103
5.7	ค่าอุปกรณ์ของใช้ทำความสะอาดรถโดยสารที่สถานีเชียงใหม่ ต่อ 1 เดือน ปีงบประมาณ พ.ศ.2526	104
5.8	ค่าใช้จ่ายทำความสะอาดรถโดยสารสถานี คล. พล. และอน. ปีงบประมาณ พ.ศ.2527	110
8.1	แสดงถึงกิจกรรมต่างๆที่การรถไฟฯควรจะให้ภาคเอกชนเข้ามา มีส่วนร่วมในอนาคต	162

สารบัญตารางภาคผนวก

	หน้า
ตารางที่ 1 การเสนอค่าเช่าขบวนรถสายกรุงเทพฯ-พิษณุโลก	173
2 การเสนอค่าเช่าขบวนรถสายกรุงเทพฯ-ขอนแก่น	174
3 การเสนอค่าเช่าขบวนรถสายกรุงเทพฯ-สุรินทร์	175
4 ผลการให้คะแนนสายกรุงเทพฯ-พิษณุโลก	175
5 ผลการให้คะแนนสายกรุงเทพฯ-ขอนแก่น	176
6 ผลการให้คะแนนสายกรุงเทพฯ-สุรินทร์	176
7 เปรียบเทียบราคาเช่าใหม่ระหว่าง บริษัท เชิดชัยมอเตอร์เซลล์ จำกัด กับห้างหุ้นส่วนจำกัด สุรินทร์หงษ์ทอง	177

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิโครงสร้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย (กันยายน 2531)	31